

Förslag från funktionsrättsforskare Barbro Lewin på Internationella handikappdagen 3 dec 2023

Det första året för Uppsala kommuns nya Omsorgsnämnd är snart till ända. Många hade förhoppningar efter valet att de nya politikerna skulle utnyttja sin makt och vilja att ta ansvar och ge sina medborgare deras funktionsrätt utifrån den nationella lagstiftningen, den starka rättighetslagen LSS och andra relevanta lagar och föreskrifter.

För första gången efter de många år jag kritiskt kommenterat situationen för personer med funktionsnedsättning i Uppsala kan jag uttrycka en glädje över att detta ansvar verkligen har tagits på ett par viktiga punkter.

Kommunrevisionen framförde i början av året kritik över den tidigare nämndens bristande uppföljning av hur beslutat stöd genomfördes och följdes upp. Den nya nämnden gav förvaltningen i uppdrag att utforma ett styrdokument som svarade mot Kommunrevisionens krav. Det normerande dokumentet *Följa upp beslut* trädde i kraft i augusti 2023. Det ställer mycket tydliga krav på hur utförarens uppdrag ska följas och utvärderas. Denna rutin kommer att ha stor betydelse när den väl kommer igång. Det är av stor betydelse för den enskildas möjlighet att hävda sin rätt inför ansökningar om fortsättning av givet stöd eller förändrat stöd att ha kunskap om utförarens uppfattning om hur uppdraget har fullföljts, hur kvalitet och mål med insatsen har tillgodosetts och vilka avvikelser och klagomål som framförts. Det är naturligtvis absolut nödvändigt att den ansvarige delegaten, dvs handläggare för ärendet, har dessa uppgifter. Annars kan inte objektivitet och saktighet eller andra värden som tillgodoser rättssäkerheten garanteras. En sådan uppföljning kan även ge upplysningar om hur behov förändrats.

Ett andra nytt, normerande dokument är *Synpunktshantering 2023-07-05*. Det ersätter den tidigare *Riktlinje för synpunktshantering, felanmälan, avvikelser och servicemätning* från 2017. En viktig nyhet är möjligheten att lämna förslag utifrån synpunkter och klagomål. Hittills har det varit mycket svårt att få sitt ärende prövat i Omsorgsnämndens Individutskott om man tycker att handlägningsprocessen inte följer reglerna.

Delegationsordningen regleras utifrån Kommunallagen SFS 2017:725. Tre lagregler är särskilt aktuella när det gäller medborgarens rätt att kunna påverka sin situation genom att vända sig till de ytterst ansvariga politikerna. "En nämnd får uppdra åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden har utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas" (39 §). Beslutsrätten får inte delegeras när det gäller "ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt" (38 § punkt 3) och inte heller "ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden" (38 § punkt 4).

Brådskande ärenden är ibland aktuella men enligt min erfarenhet är det svårt för den enskilda att få sitt ärende prövat i Individutskottet på grund av principiella skäl. Det är politikerna som avgör vad som kan vara principiella skäl. I en nyligen avslutad studiecirkel i Studieförbundet regi, som jag ledde, behandlade vi denna möjlighet. Ett självklart förslag till Omsorgsnämnden är därför att tala om vilka grundläggande principer som kan vara aktuella med anledning av delegationsordningen 38 § punkt 3 för att stärka den enskildas funktionsrätt. Värdegrunderna i LSS, SoL och nya förvaltningslagen kan ge god vägledning. Och från Funktionsrätt Uppsala kan nämnden få avidentifierade ärenden som visar på vanligt förekommande problem med rättssäkerheten. Och som kanske även kan leda till medborgarförslag.

Omsorgsnämnden kan då utnyttja sin makt att stärka den enskilda genom sin kunskap och sin vilja att följa nationellt givna avsikter och därmed bistå sin förvaltning om det behövs ytterligare normerande dokument för att tydligare följa det givna nationella regelverket.